

Lohalsgården

Af Dorte Bennedbæk, september 2008

I begyndelsen var Lohalsgården, og så kom Lohals. Sådan kan man med rette begynde en historie om Lohals. I 1808 var der nemlig kun Lohalsgården, Gæstgivergården, et par småsteder og et udskibningssted ved Lohals. Folk boede på Hou, på Sandet, i Østrehuse, i Vestrehuse og på Skiften, og Lohalsgården kan i de forskellige historiske kilder findes med adresse skiftende igennem tiderne lidt imellem de steder indtil 1808, hvor Lohals bliver hjemstedet.

Hesteudlejning

For Lohalsgården ligger der stadig. Matrikel 3a, Skiften ejerlaug, Lohals. Tom Knudsensvej 3, 5953 Tranekær. Det samme sted, som den har ligget i århundreder, om end i dag i en noget mindre udgave, både arealmæssigt og bygningsmæssig, end da den var størst.

I dag er **Per Nygaard** ejer af Lohalsgården, et landsted med 2,1 ha jord og egen sø. Han driver et hesteudlejningsfirma, og lever ellers i pagt med naturen.

Her på en dejlig, solrig efterårsdag, tre dage før byen får besøg af den danske dronning, tager Per imod. Glad, åben og smilende. Han har lovet at give sit bidrag til krøniken om Lohalsgården, byens hjerte.

Per kom som ung mand på Steensgaard, hvor hans far, Sigurd Svend Åge Nygaard Jensen, arbejdede som karetmager og hjulmed, mens han læste til ingeniør i Odense. Per fortæller stolt om sin far, der opfandt bussen med den flade front med motoren indvendig i stedet ude foran.

Per selv er født i Odense, og kom som ung mand sammen med en lærekammerat til Lohals i begyndelsen af 1960'erne. Herfra husker han tydeligt de mange pensionater, værtshuse og restaurationer og især dansen flere dage om ugen.

Hans interesse for naturen og især for heste ligger i blodet. Hans familie stammer fra en gammel gårdmandsslægt fra Sdr. Åby på Vestfyn under godset Wedelsborg. I 1870 brændte præstegården i Sdr. Åby og en ny blev bygget uden for byen. Herfra efternavnet Nygaard.

Allerede som 4-årig fik han sin første ridetur til stor skræk for hans mor, men til morskab for hans far, der tog et billede af ham. Men interessen var vakt, og som 12-årig begyndte han at få ridetimer af en husarberidder. Senere blev han uddannet som beridder og arbejdede blandt andet som sådan igennem flere år i Københavnsområdet.

Per har bl.a. også arbejdet inden for restaurationsbranchen, og er forhenværende restauratør fra Odense.

Per vidste godt, at Lohalsgården var en gammel gård, men at den er så gammel, som den er, at den havde været så stor, som den engang var, og at den var en så central brik i udviklingen af Lohals, kom bag på ham.



Per Nygård ved gården

Historien

Gården hørte oprindeligt til Steensgård Gods i Snøde Sogn og var i de ældste optegnelser gård nummer 17. Senere blev den udvidet med gårdene nummer 14, 20 og 22. Hvem der boede der i 1600 tallet er meget svært at stedfæste.

Efter de svenske troppers hærgen i 1658 og 1659 lå det meste af Langeland øde hen. Den enevældige Kong Frederik III ønskede efter krigen at gøre landets ressourcer op med henblik på skatteopkrævning. Alle godser skulle derfor indsende jordebøger til kongen med beskrivelser af de enkelte gårdes tilstand. Mange var brændt ned, og beboerne enten skudt eller sultet ihjel. Disse optegnelser ligger stadig på Rigsarkivet.

Det er først i Frederik III's Kommissions Matrikel fra 1662, at vi med sikkerhed kender navnet på en beboer. Han hed **Hans Andersen**. Gården fik et hartkorn på 6.2.0.0, (dvs. 6 Tdr. 2 Skæpper, 0 Fjerdingskar og 0 Album). Hartkorn benyttedes i mange år som betegnelsen for den værdi af en landbrugsejendom, der blev lagt til grund for beskatning.

Disse værdier var sat meget for højt flere steder, så mange måtte gå fra hus og hjem. Om det var tilfældet i Lohals ved vi ikke, men i skattemandtallet i 1675 er der nævnt en **Hans Pedersen** og en pige Gjertrud Hansdatter, og efter en ny opmåling i 1682 og en ny matrikel i 1688 er hartkornet faldet til 3.3.3.0.

I 1724 er hartkornet 5.3.0.2 og fæstebonden hedder **Peder Poulsen**. Ind imellem boede muligvis **Hans Ladefoged** på gården med sin karl, Peder, og en pige, Ellen Hansdatter. Han nævnes i hvert fald i skattemandtallet fra 1699 som værende Steensgårds fæster på Hou.

En familie med mange efterkommere i Lohals

Den næste sikre oplysning om beboerne på Lohalsgården er fra ca. 1762, hvor fæster **Niels Pedersen** bliver gift med Sidsel Rasmusdatter fra Hou. Han dør ca. 1766 og enken gifter sig igen med **Laurits(Lars) Rasmussen** af Fæbæk.

I Folketællingen 1787 bor de med deres fælles børn Marie Larsdatter, Rasmus Larsen, Anne Larsdatter, Birthe Marie Larsdatter og hendes datter, Karen af første ægteskab med Niels Pedersen, svigersønnen Hans Nielsen, tjenestekarl og nationale soldat, og barnebarnet Anne Margrethe Hansdatter.

Mange af børnene får efterkommere i Lohals. Karen, gift med landsoldat Hans Nielsen, slog sig ned i et hus, der tilhørte selvejer Hans Gregersen på Hou. Senere bliver han fæster på Skiften. Maren blev gift med husmand og fisker Villads Nielsen i Østre Huse, og Anne blev gift med en gårdmand på Agersø. De flyttede senere til Degnegården på Omø.

Annes to oldebørn, kusinerne Johanne Kirstine Frederiksen og Torkeline Christine Nielsen blev gift med de to brødre fra Lohals, Hans Bremholm Madsen og Jacob Madsen, der var født på Tom Knudsensvej 27. Johanne blev i 1913 svigermor til den første Bager Madsen i Lohals.

Tom Knudsensvej 27 er stadig i den samme slægts eje, som byggede det omkring 1861.

Lars dør i 1789. Sidsel gifter sig igen med **Peder Pedersen**, der får fæstebrev den 8. juli 1789. Sidsel dør i 1794, og Peder gifter sig fastelavnssøndag i Bøstrup Kirke med hendes kusinedatter, Lisbeth Nielsdatter fra Bøstrup.

I Folketællingen 1801, familie 9 Hou Åstræde på Sandet, bor de med deres børn, Sidsel og Hans, tjenestefolkene Christian Jensen, Hans Jacobsen, Anne Andersdatter og Sidsel Andersdatter og ugifte, søelimit i kost Christen Mathiesen.

Lisbeth dør i 1808, vist nok i barselsseng. Hun havde inden fået endnu et par børn Johanne og Maren.

Kanonrobådsstationen

Efter slaget på Reden i 1801 blev der oprettet landeværn, og i 1808, mens Peder Pedersen bor i Lohalsgården, og Danmark-Norge er i krig med England, sker der noget i Lohals. Efter Københavns bombardement og tabet af den dansk/norske flåde blev der opbygget en helt ny flåde af mindre kanonrobåde. Øriget Danmark-Norge skulle forsvares, og posten skulle frem. Her kom Lohals til at spille en rolle.

På marken ved stranden blev der i løbet af 1808 opført 2 radoutter, (kanonstillinger), 2 barakker, et sygehus og 3 redskabshuse. Udslibningsstedet blev udvidet til en flådehavn, hvor der lå 8 kanonrobåde, da der var flest, og Lohalsgården blev et samlingspunkt for aktiviteterne og måske især for selskabeligheden. Mange berømtheder blev tilknyttet, bl.a. prædikede Grundtvig for soldaterne på Lohalsgården. Se artiklen g En kanonbådshavn af Elsa Nielsen og Tessa Clausen, 2003 og Grundtvig i Lohals og på Langeland af Stig Munch, juni 2008.

Familien Nielsen

I 1813 får Lohalsgården ny fæster. Det er **Hans Nielsen**, der den 24. januar kan underskrive sit fæstebrev. Han er fra Lejbølle og gift med Bodil Marie Nielsdatter fra Snøde. Hans slægt kommer til at sidde på Lohalsgården i tre generationer og i næsten 120 år. Han var en mand med rødderne og forbindelserne i orden.

Hans Nielsen blev født i 1782 som søn af Gårdmand Niels Andersen og Maren Nielsdatter fra Toftegården, Lejbøllegårdsvej 19, i Lejbølle. Han blev ved dåben båret af farbroderen Daniel Andersens kone, Kirsten Rasmusdatter fra Eliselund, Helletofte. Fadderne var farbroderen Hans på Hønsbjerggård, Lejbølle, Gårdmand Jørgen Mathiesen, Henriksgård, Gårdmand Morten Pedersen, Udenbyes, Gårdmand Niels Rasmussen, Egeløkke Gl. Sognefogedgård og Gårdmand og sognefoged Jørgen Clausen, Kroghgården, alle Lejbølle.

Hans svigerforældre var Gårdmand Niels Hansen og hustru Margrethe, Snøde.

Efter krigen og flådestationens nedlæggelse i 1814 kom jorden til at høre til Lohalsgården. I samme år blev der tvungen skolegang i Danmark, så alle Hans Nielsens børn kom til at gå i skole.

I Folketællingen 1834, som familie 12, bor Hans Nielsen på Lohalsgården med sin kone Bodil Marie, børnene Sidsel, Maren, Niels, Anne Margrethe, Christen, Caroline og Hans Christian og tjenestekarlene Hans Frederiksen og Rasmus Rasmussen.

I matriklen fra 1844 får gården nr. 3a, Lohals og et hartkorn på 6.1.1.13/4

I Folketællingerne 1840, 1845 og 1850, som familie 1, bor familien stadig på Lohalsgården nu også med datteren Constance, og man kan følge, hvordan børnene bliver voksne og flytter hjemmefra og hvordan antallet af tjenestefolk forøges.

2. generation Nielsen

Gården købes fri fra Steensgård og den yngste søn **Hans Christian Nielsen**, født i Lohalsgården 28. oktober 1833, tager i 1859 over.

Han var ellers blevet indkaldt som lejesoldat, men foretrak at blive hjemme og overtage gården. I stedet betalte han 500 Rdlr til Mads Andersen Godtfredsen fra Lismose for at overtage sin plads i militæret.

Da gården var størst var den på 88 tdr. land, heraf ager 77, eng 3, inddæmmed land 2, skov 2, have og gårdsplads 2. Ud over stuehuset og de 3 længer hørte der et hus, der var udlejet til toldvæsenet, Søndergade 8. Senere byggede Hans Christian også købmandshandelen, Søndergade 2, der senere blev købt af N.J Flindt. Badehotellet Christianshøj, det nuværende Højen, byggede Hans Christian som bryggeri til sine to sønner. Han havde også et cementstøberi, hvor han fabrikerede rør, mursten og tagsten.

I Folketællingen fra 1860 bor Hans Christian sammen med sin kone, Andrea Kirstine, datter fra Bjerggården i Snøde og søster til forpagter Hansen på Nedergaard, datteren Boline Margrethe, som aftægtsfolk hans far, Hans Nielsen, og hans mor, Bodil Marie og tjenestefolkene Anne Cathrine Sørensen fra Stoense, Anne Margrethe fra Bøstrup og her fra sognet(Snøde) Hans Peder Pedersen og Rasmus Pedersen.

Hans Christian Nielsen var en driftig og dygtig mand, og han havde fået noget ud af at gå i skole. Hans far havde slidt og slæbt og overlevet både krig og statsbankerot og overgivet ham en veldrevet gård i god udvikling. Det forstod Hans Christian at udnytte. Gården fik en størrelse og et udbytte, der gjorde ham til proprietær.

I 1860 skænkede han et stykke jord til den nye havn i Lohals. Den blev bygget på resterne af den kanonbådshavn, som der var blevet anlagt på stedet i 1808. De først aktionærer var de største gårdmænd fra hele nordøen. Mange var hans fætre og grandfætre. Det var driftige folk, der også fik anlagt en mere direkte landevej til Lohals havn.

Han havde et godt omdømme, der sikrede ham hvervet som sognefoged. Senere fik han Dannebrogssordenen. Han og Andrea ligger begravet på Hou kirkegård, hvor deres gravsten er fredet.



*Gravsten for Nielsen
Lohalsgaarden*

Det var almindelig kendt, og der er mange eksempler på, at han var en hjælpsom mand. Det fik hans nabo, Mariane Rasmussen, gavn af. Hun var blevet skilt i 1887 fra sin mand, skipper Hans Madsen Bremholm. En ikke så almindelig hændelse på den tid. Den officielle grund var ”gemytternes uoverensstemmelse”, men reelt havde Mariane smidt manden ud, fordi han var hende utro og havde smittet både hende og den yngste søn med syfilis, venerisk syge. Efter skilsmissen skulle han betale underhold til hende og børnene, men det gjorde han ikke. I arkiverne kan vi se, hvordan Hans Christian hjalp Marianne med at inddrive pengene. Da det ikke lykkedes, hjalp han hende, hendes sønner og svigersønner med at få ansættelse i postvæsenet. De jobs gik i arv i familien i flere generationer. Mange på nordøen husker postbudslægterne Madsen, Bremholm, Steffensen og Flindt.

Også Hans Christian og Andrea fik mange børn. I Folketællingerne 1880, 1890 og 1901 kan familien følges. Udover Boline Margrethe fik de også Laura Emilie Elisabeth, Carl Hansen Nielsen, Mathilde Augusta, Hans Christian Emilius, Andrea Kirstine, Martha Karentine Kristine, Lars Christian og Teresia Constance.

De fleste klarede sig godt blev godt gift med proprietærer, gårdmænd og gårdmandsdøtre. Efterkommere af en af sønnerne er stadig ejere af Fårevejle”.

3. generation Nielsen

Da Hans Christian dør den 27. juli 1908, overlader enken, Andrea Kirstine Nielsen, gården til sin yngste søn, **Lars Christian Nielsen**, kaldet **Laffi**, og flytter til et aftægts hus i hovedgaden i Lohals, matr. 3bo, Søndergade 17. Der var hun kendt som ”Mutter”, en myndig ældre dame, der krævede respekt. Børn skulle ses og ikke høres.

Hendes barnebarn, Laffis datter Lise, skulle hver uge besøge sin farmor med en stor buket blomster. Hun huskede, at farmoderen aldrig

Det gjorde til gengæld hendes pige, der passede hende. Ifølge folketællingen 1916 var det Thyra Marie Nielsen, der altid var sød ved børnene. Andrea døde den 10. maj 1923 og blev begravet på Lises 8 år fødselsdag, den 13. maj. Lise husker, hvordan hun havde glædet sig til sin fødselsdag og det børneselskab, hun var blevet lovet. Det gik i glemmebogen på grund af farmoderens begravelse.

Aftægts huset blev overtaget af datteren Teresia Constance, der var gift med Gustav Pedersen fra Bagenkop. Han var førstelærer ved Hou Gamle Skole i mange år. Lærer Pedersen boede i sine sidste år alene sammen med sønnen Ejvind, der var ungarl og en særting. Han samlede på alt og kunne bruge alt. Ham er der stadig mange i Lohals, der husker. Ejvind Skolelærer, som de kaldte ham, flyttede ved faderens død til et hus på Skiften, Houvej 17. Det hus ejes i dag af broderen, Hennings, efterkommere.

I folketællingen 1911 bor ugifte Lars Christian i Lohalsgården sammen med sin husbestyrerinde, Nikoline Jensen, fra Ølby i Jylland, og tjenestefolkene Valdemar Jensen fra Hou, Alfred Frederiksen fra Kirkeby, Meta Madsen fra Lohals og Jens Peder Nielsen fra Magleby.

I folketællingen 1916 er han blevet gift med sin husbestyrerinde, Nikoline, og de har fået børnene, Svend Børge og Hilma Marie. I 1916 får de også Elna Elise.



Familien Nielsen ca. 1900



Lohalsgården med det store træ

Tiderne var ikke med Laffi. Han var heller ikke så dygtig som sin far, måske var han noget af en levemand. Han hørte til byens bedsteborgere og havde dyre vaner. Men efterhånden som byen udviklede sig, gnavede den sig ind på Lohalsgården. Jo mindre jord, jo mindre indkomst. Det var nok også svært for Laffi at omstille sig fra proprietær til almindelig gårdmand.

Det var heller ikke de bedste forhold for landbruget i 1920'erne og -30'erne. Samtidig var det en tradition, at de erhvervsdrivende kautionsrede for byens borgere, når de skulle købe huse, skibe

og andet udstyr. I 1936 havde Lohalsgården kautionsforpligtelser for 140.000. Det var mange penge dengang.

Den tradition blev katastrofal for mange, senere også for nabohuset, hvor Skipper Holms søn, Emil, Svend Nielsens bedste ven, måtte gå fra hus og hjem, fordi han havde kautioneret for skipper Gregersen. Kautionsforpligtelser var også ved at bringe genboen Bager Madsen i fare. I hvert fald var han så belastet af disse forpligtelser, at han ikke kunne hjælpe sine egne børn, da de skulle etablere sig.

Laffi måtte, som så mange andre i 1930'erne, give op. Han solgte Lohalsgården i 1936 og flyttede først til et hus på Birkevej, senere til København, hvor han døde den 17. december 1940. Nicoline levede endnu i mange år og døde først den 17. oktober 1967.



Emil tv. og Svend th.

Laffis efterkommere

Børnene fulgte med. Svend Nielsen, født 17. juli 1912, blev i 1937 ansat som politibetjent ved Station 1 på Kongens Nytorv, og fik i 1942 en stilling ved kriminalpolitiet. Han var heldig at blive advaret af en af rengøringsdamerne fra stationen, da han på sin cykel var på vej til arbejde den 19. september 1944, da tyskerne tog det danske politi. Han cyklede bare forbi, ringede hjem fra en telefon boks på Grand Teatret og gik under jorden. Der er skrevet en artikel om Svend under jorden i bogen af Frank Boyle og Palle Bruus Jensen: Da politiet blev taget fra 2004.

Svend var gift med Åse. De fik datteren Ulla. De sidste år af sit arbejdsliv var Svend bodyguard for Kronprinsen og Prins Joakim.

Hilma Marie, kaldet Søster, født 9. juli 1914, blev som spæd tabt på gårdspladsens brosten af en barnepige. Hun fik en alvorlig hjerneskade, der bevirkede, at hun aldrig blev i stand til at klare sig. Der blev ansat en privat lærerinde, der kun skulle tage sig af Hilmas oplæring, men det nyttede ikke. I stedet blev den kvikke lillesøster, Lise, meget hurtig til at læse, for hun fulgte med i søsterens undervisning. Flytningen til København blev katastrofal for Søster. Hun kunne slet ikke begå sig i København. Hun var vant til, at alle kendte hende og hjalp hende i Lohals, men måtte i København ofte hjælpes hjem af politiet. Hun endte på et hjem for sindslidende, Ebberødgård, i Nordsjælland. Moderen og Lise besøgte hende der, men Lises lille datter, Vibeke, var kun med én gang. Det var for kummerligt og uhyggeligt.

Elna Elise, kendt som Lise Lohalsgård, født 13. maj 1916, blev gift med Otto Tønsberg. De boede det meste af deres ægteskab på Christiansvej i Charlottenlund nord for København. Den 19. april 1930 mødte Lise og Otto hinanden for første gang i Bager Madsen butik. De var da 13 og 14 år. Ottos bedstefar havde et sommerhus, "Hjemmet" i Bastemose, hvor Otto kom som dreng og ung mand, og Lise boede i Lohalsgården. 10 år senere blev de gift, den 7. januar 1940 i København. De fik næsten 45 år sammen. Otto døde i dec. 1984, og Lise i feb. 1999. På 50-årsdagen for deres første møde, 19. april 1980, blev de fotograferet foran Lohalsgården med bagerbutikken til højre for dem.



Lise og Otto

Lise og Otto fik tre børn, Vibeke, Eva Marianne og Flemming. Den kendte ungdomsskuespiller, Adam Tønsberg, er søn af Eva Marianne, der også er skuespiller.

Lises bedste veninde var Bager Madsens Ketty. De gik i skole sammen, blev begge bosat i København som voksne og forblev bedste veninder indtil deres død. Lise elskede Lohals, og hun tilbragte de fleste af sine sommerferier her. Hun var en alsidig pige, der syede, malede og engagerede sig i samfundets problemer. Bl.a. etablerede hun tilbage i 1980'erne en støttegruppe for forældre, der havde børn med narkotikaproblemer. Hun hjalp personligt mange unge narkomaner tilbage til et liv uden afhængighed. Otto var ud af en meget religiøs slægt, så da Kristeligt Folkeparti blev etableret, var Lise og Otto nogle af de aktive.

Det var også Lise, der skrev teksten til sin bror, Svends, og barber Svend Aage Mølgaards nykomposition: Langelandsvalsen, der vandt førsteprisen ved det store sangerstævne i 1931 i Lohals. Det var en ørehænger, der blev spillet meget til ballerne i mange år i Lohals.

Refrainet lød:

”Er du rigtig Langelænder, så kan du danse vals.

Og når Langelandsvalsen, den klinger, straks du din pige svinger

Og syng så med i kor på disse ord:

Fra Gulstav til Hou, der bliver der altid sjov, når Langelandsvalsen den klinger.”

Svends datter, Ulla, og Lises døtre, Vibeke og Marianne, med familie kommer alle til jubilæet i Lohals den 17. september.

Mange nye ejere og en brand eller to.

Da Nielsen dynastiet forlod Lohalsgården, forsvandt også stabiliteten. Kun få ejere formåede at drive den med fortjeneste. De fleste holdt ud et par år eller mindre. Tiderne krævede stadig større bedrifter for at kunne få det til at løbe rundt, og Lohalsgården hørte efterhånden til en af de mindre gårde.

Laffi solgte i 1936 til **Lauritz Chr.**, som blev kaldt **Lause**. Han var enkemand med 3 børn, Wer-muth, Wanda og en mere, hvis navn ingen kan huske. Husholdningen blev varetaget af en husbestyrerinde ”som blev kaldt Rebecca”. De lokale drenge flokkedes om Lause. Mange fik deres daglige gang i hans stalde, hvor han fik dem til at hjælpe sig, mens de fik en god snak. Erik ”sognefoged” Rasmussen og Ejner Watson kom der meget. I 1942 solgte Lause til **Aage Fredskov**.

Fra 1943 til sidst i 1945 var det **Niels og Gudrun Røntved Andersen**, der ejede Lohalsgården. Niels var født i Lohals, men var flyttet til Nyborg, hvor han havde et Tuborg depot. Af helbredsmæssige årsager, blev han rådet til at skifte erhverv. Landbrug var godt. Så i 1941 flyttede familien til ”Fredebo” i Lohals, hvor han i et par år lærte landbrug på Charlottenlund. I 1943 købte de så Lohalsgården, der da, incl. forpagtninger, havde ca. 100 tdr. land.

Da de solgte Lohalsgården købte de ”Marens Lyst”, hvor de etablerede Varehuset. I det hus på Kap-tajn Kaasvej 3, hvor Stine og Olga i mange år havde solgt broderier og garn. De boede midlertidigt i Møllegården, mens de byggede ud. De åbnede i 1948 og drev Varehuset indtil 1976, hvor sønnen Eigil overtog butikken. Han lukkede butikken i 1995 og gik på efterløn.

Niels Røntved Andersen var i mange år sognefoged. Niels og Gudrun fik børnene Kirsten, Bodil, Ejgil og Else, og de har mange efterkommere, også i Lohals. Niels var vist den sidste, der drev gården med overskud og solgte med fortjeneste.

Niels solgte til ”**Den røde greve**”, en Knuth fra Fyn, som ingen kan huske hvad hed til fornavn. Han var der knap et år, da han solgte til **Faurskov-Laursen**, der kom fra Fårevejle. Han indrettede en lejlighed til sine forældre i kornladen, nu Tom Knudsensvej 1. Senere byggede han et hus på egen jord på Nordstranden, som han på grund af manglende tilladelser blev tvunget til at rive ned igen. Senere ombyggede han det gamle stråtækte hus ”Lærkereden”, Strandvejen 8, til en moderne bungalow.

Efter dem fulgte en **diakon**, der indrettede rekreativshjem. Desværre udeblev patienterne, og han manglede penge til de mange ombygninger. Han satte derfor ild til hovedbygningen, men ilden blev opdaget og slukket. Han gjorde det så igen, og denne gang lykkedes det. Det store gamle stuehus brændte ned, og diakonen blev stævnet for assurancesvig, men blev ikke dømt, da han blev erklæret utilregnelig i gerningsøjeblikket.

Per Nygaard viser en plet på stuehuset, hvor den hvide kalk skaller af. Det er en rest af den gamle mur, som brandstifteren havde overøst med petroleum. Der skulle også være udgivet en bog med titlen ”Diakonen på Lohalsgården”, om den hellige mands skæbne.

Nye tider

I 1950 blev der bygget et nyt og noget mindre stuehus, som stadig eksisterer. Den vestre længe var blevet revet ned, og kun en lav mur vidner om den bygning. Den ombyggede kornlade var også blevet solgt fra. Gårdmand Erik Nielsen blev der indtil 1953, da han solgte til Mogens Juhl.

Fra 1956 til 1962 var det **Meta og Mogens Kristiansen**, der boede på Lohalsgården, men Mogens ville hellere være skolelærer, og begyndte på seminariet, vistnok i Esbjerg.

Så blev den solgt til **Ruth og Karl Hansen**, der kom fra Vestrehuse. Gården havde nu ca. 54 tdr. land. De havde de tre børn Jonna, Maibritt og Benny. Stuehusets førstesal blev indrettet til Karls forældre, Anna og Anton Hansen. Anton, der levede længst, nåede at bo der i 18 år.

Karl, der også er en gammel Lohalsdreng, har altid været engageret i de lokale skytteforeninger. Da statens overtog skovene ved generationsskiftet på Tranekær Gods, overtog de også skytternes skydebane i hotelskoven. Ved udsigten til at miste deres gode skydebane, skrev Karl til Dronningen. Han fik et fint brev underskrevet af Hans Sølvhøj, og Karl, Hans Peder Nielsen fra Østrehuse og Henning Christiansen fra kommunen tog til møde i Miljøministeriet. Det var et godt møde, for skydebanen ligger der endnu. Karl synes lige denne historie skal med i jubilæumsåret og det royale besøg

Ruth og Karl holdt ud indtil 1970, hvor de solgte til Advokat Keld Clausen, der var en nevø til Hjalmar Larsen i Østrehuse. De flyttede til Fredensvej 10, hvor de stadig bor.

Keld Clausen boede aldrig på Lohalsgården. Han lejede den ud til **Lis og Jens Jørgen Kaa**, mens han selv havde status som udenlandsdansker. Han boede dog ofte på Charlottenlund Gods på Hou, som han tidligere havde købt af Henning Fenger. Keld arbejdede sammen med ejendomsformidleren Thorkild Kristensen fra Ålborg. Sammen købte de flere gårde i omegnen, som de udstykkede til sommerhuse. Det havde de også tænkt sig at gøre med Lohalsgården, men noget gik galt. Hvad det var, kan ingen huske, men af de byggegrunde, der blev solgt fra den gang, er det kun dem, der ligger ud til offentlig vej, der er blevet bebygget. De øvrige har et problem med byggemodningen. Om det var By- og landzoneloven, der efterlod grundene i byzone, om det var den skattesvindlersag, der fik Keld Clausen til at sælge i 1975 og flytte fra øen, eller noget helt andet, kan der kun gisnes.

Per Nygaard er glad for de tomme grunde, for hans 7 heste må græsse der.

Den nu 8 tdr. land mindre gård blev i 1972 købt af **Christian Winther**. Han drev den indtil 1998, hvor Per Nygaard købte den. Inden var det meste af jorden solgt fra, blandt andet til Kommunen og Skovvæsenet, der har tilplantet et par store marker med skov.

Det unikke rideterræn

Selv om Lohalsgården ikke mere er en stor firlænget prestigefyldt proprietærgård, er Per glad for sin ejendom. Det er stadig et pragtfuldt landsted midt i et helt unik rideterræn. Isoleret midt i byen med adgang direkte til stranden via skoven.

Selv om Per har en alder, hvor der har været tid til at få både en søn og tre børnebørn, føler han sig stadig på toppen. Han rider hver dag og holder sin kondition ved lige med blandt andet konditræning. Og han har stadig visioner, måske ikke så meget for sig selv som for stedet. Han vil gerne opbygge et rigtigt ridecenter med opdræt af heste og med et nyt ridehus til rideundervisning. Stedet er ideelt, men det kræver både megen energi og mange penge. Energien har han, men tiderne er måske ikke lige til igangsætning af store projekter. Man har jo lov til at drømme, og Per er sikker på at drømmen nok skal gå i opfyldelse en dag.

I stedet køber han nok snart et hingsteføl og måske 2 nye hoppeføl, hvis de rette skulle vise sig. Hans store kærlighed til dyr og naturen vil han gerne give videre til de næste generationer, og de kommer gerne og rider med farfar.

Men alle hans heste er dejlige, og de vil gerne rides. Så vi siger farvel til Per, der rider sig en tur ud i den smukke natur omkring Lohalsgården.

Kilder: Slægtsforsker Mona Kristensens gårdbeskrivelse af Lohalsgården, Folketællinger, Kirkebøger, Danske Gaarde i tekst og billeder fra 1927, beskrivelser og erindringer fra efterkommere, interviews og andet fundet i Lokalthistorisk Arkiv.